

VEILEDER

M-820 | 2017

Veileder til forurensningsforskriften kapittel 2

Opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider

KOLOFON

Utførende institusjon

Miljødirektoratet

Oppdragstakers prosjektansvarlig

Miljødirektoratet

Kontaktperson i Miljødirektoratet

Kine Martinsen

M-nummer

820

År

2017

Sidetall

20

Forsidefoto

Kine Martinsen, Miljødirektoratet

Utgiver

Miljødirektoratet

Forfattere

Hans Jørund Hansen, Kine Martinsen, Øystein Wang

Tittel - norsk og engelsk

Veileder til forurensningsforskriften kapittel 2- forskrift om opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider

Guidance to Regulations Relating to Pollution Control chapter 2- remediation of contaminated soil under planned building and digging activities

Sammendrag

Veilederen til forurensningsforskriften kapittel 2 gir praktisk informasjon til paragrafene i forskriften og forsøker å gjennomgå og klarlegge de juridiske problemstillingene som kan oppstå med bakgrunn i hver enkelt paragraf. Hovedfokus er rettet mot kommunenes behov. Miljøkommune.no har også egne sider med informasjon om kommunens myndighet og plikter i henhold til forurensningsforskriften kapittel 2.

English summary

This guidance explains and clarifies the legal issues that may arise when using the 12 paragraphs of chapter 2 in regulations relating to pollution control. The overall goal of chapter 2 is to assure that building and digging in contaminated soil does not lead to dispersal of contamination, and that the ground is remediated so that the property is suitable for its intended use. The municipalities are responsible for the chapter.

4 emneord

grunnforurensning, terrenginngrep
kommunens myndighetutøvelse

4 subject words

contaminated soil, municipality, building and digging
activities, remediation of contaminated sites

Innhold

1. Om denne veilederen	3
2. § 2-1 Formål	3
2.1 Tiltakshaver har ansvaret	4
2.2 Samordnet saksbehandling med plan- og bygningsloven	4
3. § 2-2 Virkeområde	4
3.1.1 Miljødirektoratet kan bestemme at fylkesmannen eller andre skal håndtere en sak 5	
3.1.2 Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for tiltak i sjø	5
3.1.3 Forskriften gjelder også for terrenginngrep som ikke har søknadsplikt ifølge plan- og bygningsloven.	6
4. § 2-3 Definisjoner	6
4.1.1 a) Forurenset grunn	6
4.1.2 b) Tiltakshaver	8
4.1.3 c) Terrenginngrep	8
4.1.4 d) Akseptkriterier	8
5. § 2-4 Krav om undersøkelser	9
5.1.1 Er det sannsynlig at eiendommen er forurenset?	9
5.1.2 Undersøkelser for å avklare om grunnen er forurenset	10
6. § 2-5 Krav til tiltak ved terrenginngrep i forurenset grunn	11
6.1 Hva skal tiltaksplanen gi svar på?	11
6.1.1 Tiltaksplanen skal sikre ønsket miljøkvalitet (§ 2-5 a)	11
6.1.2 Anleggsarbeidet skal ikke føre til forurensning (§ 2-5 b)	12
6.1.3 Disponering av forurensete masser skal være forsvarlig (§ 2-5 b og 2. ledd) ...	13
7. § 2-6 Krav til tiltaksplan	14
8. § 2-7 Krav til faglige kvalifikasjoner	14
9. § 2-8 Godkjenning av tiltaksplan	15
10. § 2-9 Gjennomføring av tiltak, rapportering m.m.	16
10.1 Sluttrapport	17
10.2 Rapportering til Grunnforurensning	17
11. § 2-10. Plikt til å stanse igangsatt terrenginngrep dersom det oppdages forurensning i grunnen	18
12. § 2-11 Tilsyn og kontroll	19
13. § 2-12 Gebyrer	20
14. Endringslogg	20

1. Om denne veilederen

Forskrift om opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider ble vedtatt av Miljøverndepartementet med virkning fra 1. juli 2004 og ble revidert 1. juli 2009. Bestemmelsene i forskriften inngår som kapittel 2 i forurensningsforskriften. Forskriften regulerer opprydding og tiltak i områder med forurenset grunn hvor et planlagt terrenginngrep utløser eller øker forurensningsfaren eller gjør området mindre tilgjengelig for opprydding.

Denne veilederen gir praktisk informasjon og forsøker å klargjøre mulige juridiske problemstillinger i forskriften. Veilederen er en sammenstilling av de utgåtte veilederne "Veileder til forurensningsforskriften kapittel 2- TA 2913/2012" og "Kommentar til forurensningsforskriften kapittel 2, TA 2912/2012".

BESØK NETTSTEDET MILJØKOMMUNE!

Nettsted Miljøkommune gir kommunale saksbehandlere veiledning i kommunens oppgaver og plikter.

Nettstedet har en egen side om forurenset grunn i bygge og gravearbeid. Her finner du også sjekklister og brevmaler.

2. § 2-1 Formål

Forskriften skal sørge for at bygging og graving i forurenset grunn ikke fører til forurensning, og at det blir rydda opp slik at eiendommen kan brukes til det planlagte formålet.

Ofte vil en grunnforurensning i seg selv ikke utgjøre noen fare for helse eller miljø der den ligger, med eksisterende bruk av området. Et terrenginngrep i forurenset grunn øker risikoen for at menneske blir eksponert for forurensning. Inngrepet øker også risikoen for at forurensningen sprer seg i miljøet. Dersom det ikke blir ryddet opp i forurensningen før det blir bygd og fylt ut på en tomt, kan det bli mye vanskeligere og dyrere å rydde opp på tomten senere. Både oppgraving og flytting av masser på gravetomten og disponering av overskuddsmasser utenfor gravetomten, kan medføre fare for forurensning.

2.1 Tiltakshaver har ansvaret

Ansvaret for å ivareta forurensningen i forbindelse med et terrenginngrep er lagt på den med utbyggingsinteresser som knytter seg til den forurensede lokaliteten (dvs. tiltakshaver, se § 2-3).

Pliktene som tiltakshaver har etter kapittel 2 er langt på vei en forskriftsfesting av tiltaksplikten som følger direkte av forurensningsloven. Når det er fare for forurensning i strid med forurensningsloven, har den ansvarlige for forurensningen en selvstendig plikt etter forurensningsloven § 7 til å undersøke og til å gjennomføre tiltak for å hindre at den inntreffer. Har forurensningen inntrådt skal den ansvarlige sørge for tiltak for å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den. For tiltak ved akutt forurensning eller fare for akutt forurensning, gjelder reglene i forurensningsloven kapittel 6.

For å hindre at det fra kommunens side er nødvendig med omfattende individuelle vurderinger er det lagt vekt på at kravene i forskriften fortrinnsvis skal fremgå direkte av bestemmelsene. Den ansvarlig skal derfor fremskaffe og legge fram nødvendig dokumentasjon i forkant av et terrenginngrep.

2.2 Samordnet saksbehandling med plan- og bygningsloven

For å ytterligere forenkle kommunens arbeid med saksbehandlingen, er det lagt vekt på å harmonisere saksbehandlingen med byggesaksbehandlingen. Dette fordi terrenginngrep i områder med forurenset grunn vanligvis også omfattes av byggesaksbestemmelsene i plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter.

Tiltakshaver trenger som regel tillatelse etter blant annet forurensningsloven før en tillatelse etter plan- og bygningsloven kan gis. Dette framgår av samordningsbestemmelsene i plan- og bygningsloven § 21-5 om den kommunale bygningsmyndighetens samordningsplikt og byggesaksforskriften § 6-2 om den kommunale bygningsmyndighetens samordningsplikt. Før kommunen kan gi byggetillatelse etter plan- og bygningsloven skal godkjenning av tiltaksplanen i henhold til kapittel 2 derfor være i orden.

For å sikre samordning bør kommunen oppfordre utbygger til å sende inn tiltaksplanen og byggesøknad samtidig, slik at saksbehandlerne er orientert og kan samordne seg. Det krever at kommunen utarbeider hensiktsmessige administrative rutiner for en slik samordning.

3. § 2-2 Virkeområde

Forurensningsforskriften kapittel 2 om bygging og graving i forurenset grunn gjelder der noen skal gjøre et terrenginngrep i forurenset grunn. Forskriften gjelder ikke bare der det er konstatert forurensning i grunnen, men også der det er grunn til å tro at det finnes forurenset

grunn. Dersom en kommune mottar søknad i tråd med plan- og bygningsloven § 21-2 om tiltak i et område der kommunen har mistanke om at det befinner seg forurenset grunn, skal kommunen gjøre tiltakshaver oppmerksom på dette.

Miljødirektoratet eller fylkesmannen er forurensningsmyndighet for forurenset grunn der det ikke er planlagt bygging eller graving.

Kommunen har ikke myndighet til å pålegge undersøkelser eller oppryddingstiltak etter forurensningsloven på eiendommer med forurenset grunn når det ikke er planlagt bygging eller graving. Bestemmelsene omfatter altså ikke oppryddingstiltak i forurenset grunn som skjer uavhengig av planlagt bygging og graving, og som forurensningsmyndigheten selv tar initiativ til i form av tillatelse eller pålegg gitt i medhold av forurensningsloven.

3.1.1 Miljødirektoratet kan bestemme at fylkesmannen eller andre skal håndtere en sak

Etter bestemmelsens tredje ledd kan Miljødirektoratet i det enkelte tilfelle bestemme at saken skal behandles av Miljødirektoratet eller den Miljødirektoratet bemyndiger, normalt Fylkesmannen. Dette kan gjelde saker som Miljødirektoratet/Fylkesmannen behandler i tilknytning til en samlet industrikonsesjon, i saker hvor det for eksempel er behov for en samordnet nasjonal praksis eller hvor sakens kompleksitet m.m. tilsier sentral behandling etter forurensningsloven.

3.1.2 Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for tiltak i sjø

Kapittel 2 omfatter ikke tiltak som faller innenfor virkeområdet til kapittel 22 i forurensningsforskriften om mudring og dumping i sjø og vassdrag. Her er det Fylkesmannen som er myndighet. Kapittelet gjelder for all mudring og dumping fra skip. Mudring og dumping fra land omfattes av § 7 i forurensningsloven og Fylkesmannen behandler disse sakene med en tillatelse etter § 11 i forurensningsloven.

For tiltak på land som strekker seg ut i sjø kan det oppstå tvil om hvilket regelverk som gjelder og hvordan saksbehandlingen bør foregå. Dersom den dominerende del av tiltaket skjer på land i henhold til bygge- og gravekapitlet og bare en liten vil foregå i sjø (eksempelvis ved bygging av brygge), er det adgang for kommunen til å behandle hele saken etter denne forskriften.

Det vil i enkelte saker kunne oppstå grensetilfeller, som det er vanskelig å gi klare og entydige regler om. En oppsplitting av saken i den forstand at kommunen behandler en del og Fylkesmannen en annen del av det samme tiltaket, vil ofte være lite hensiktsmessig. Det anbefales i slike grensetilfeller at Fylkesmannen og kommunen seg imellom blir enig om et praktisk samarbeid. Viktige faktorer som det er naturlig å ta hensyn til, vil foruten arealstørrelsen på "sjøarbeidet" i forhold til "landarbeidet" være forurensningsgrad, risikopotensial, konfliktnivå m.m.

3.1.3 Forskriften gjelder også for terrenginngrep som ikke har søknadsplikt ifølge plan- og bygningsloven.

I henhold til plan- og bygningsloven jf. § 20-2 første ledd jf. § 20-1 første ledd bokstav k kreves det tillatelse ved vesentlige terrenginngrep. Terrenginngrep dekker bl.a. masseuttak og fylling. Kravet om tiltaksplan gjelder også for gravearbeider/terrenginngrep for tiltak som ikke er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven. Dette vil for eksempel være graving for jernbane- og veganlegg, kraftoverføring, fjernvarmeanlegg, kabel- og rørtraseer. Byggesaksforskriften § 4-3 unntar også visse tiltak som behandles etter andre lover enn plan- og bygningsloven. Disse tiltakene vil likevel kunne omfattes av forskriften om opprydding i forurenset grunn så lenge det er snakk om graving som gir masseoverskudd og dermed omplassering av masser.

Videre kan det i en reguleringsplan være begrensninger for plassering og størrelse på fylling eller for planering av terreng. Ellers fremgår det i plan- og bygningsloven § 28-1 at grunn bare kan bebygges dersom det er tilstrekkelig sikkerhet mot fare eller vesentlig ulempe som følge av natur- eller miljøforhold. Det er derfor ikke anledning til å bebygge forurenset grunn dersom grunnforurensningen innebærer en fare eller vesentlig ulempe.

Det vil ellers i stor grad være opp til kommunen selv å legge opp praktiske systemer og rutiner for håndtering av disse sakene.

Uten særskilt tillatelse kan det ikke gjennomføres tiltak som berører kulturminner som har formelt vern etter kulturminneloven. Eventuelle **kulturminneinteresser** knyttet til den aktuelle lokaliteten må derfor være avklart på en betryggende måte. Se kulturminneloven §§ 8 og 9. Kulturminneloven § 25 fastsetter en generell varslingsplikt for offentlige organer som kommer i berøring med tiltak som omfattes av lovens regler.

4. § 2-3 Definisjoner

4.1.1 a) Forurenset grunn

Hovedregelen er at en regner grunn der konsentrasjonen av helse- og miljøfarlige stoff er over normverdien i vedlegg 1 til kapittel 2 av forurensningsforskriften som forurenset. Grunn der konsentrasjonen av uorganiske helse- og miljøfarlige stoff ikke overstiger det lokale bakgrunnsnivået regner man likevel ikke som forurenset.

Jord og berggrunn som danner syre i kontakt med vann og luft skal betraktes som om de er forurenset og behandles deretter, dersom ikke annet blir dokumentert.

Også andre stoffer enn de som er listet i vedlegg 1 kan medføre en helse- og miljørisiko som gjør at grunnen karakteriseres som forurenset. Tiltakshaver har en selvstendig plikt til å vurdere om også disse stoffer kan være relevante ved vurdering av om det er grunn til å tro at det er forurenset grunn på eiendommen. Når det forekommer helse- og miljøfarlige stoffer som ikke er nevnt i vedlegget, skal det gjennomføres en egen vurdering av risikopotensialet.

Dersom normverdiene eller bakgrunnsnivået ikke er overskredet, noe som betyr at grunnen ikke er definert til å være forurenset etter § 2-3, angir dette at forurensningsnivået med stor grad av sikkerhet ikke vil gi negative helse- eller miljøeffekter. Det er dermed ingen risiko for

at jordmassene vil kunne skade mennesker og heller ikke føre til utlekking til miljøet. Alle miljøhensyn kan da sies å være ivaretatt for alle aktuelle bruksformål.

Om normverdi

Normverdien er en grenseverdi for et stoff i jord som forteller om grunnen kan ha en forurensningsrisiko eller ikke. En konsentrasjon under normverdien viser at det ikke foreligger noen risiko verken for helse eller miljø. Over normverdien kan det foreligge en risiko for helse eller miljø. Det er viktig å være klar over at det ikke nødvendigvis er en risiko tilstede selv om normverdien er overskredet. For stoffene arsen, sink og krom har det også av praktiske årsaker vært nødvendig å ta hensyn til bakgrunnsnivået ved fastsetting av normverdien. Disse stoffene har derfor en teoretisk risiko i seg, selv om konsentrasjonen ligger under normverdi. Det er viktig å understreke at disse justeringene ikke gir økt helserisiko.

Normverdiene er satt med bakgrunn i den kunnskap som finnes om de enkelte stoffene. Dagens normverdier er satt med bakgrunn i Aquateams rapport nr. 06-039: "Oppdatering av bakgrunnsdata og forslag til nye normverdier for forurenset grunn".

Naturlig bakgrunnsnivå

Tungmetaller er vanlig å finne i all jord. Konsentrasjonen varierer fra sted til sted. Årsaken til variasjonen er ulikt innhold av tungmetaller i mineraler og bergarter og en ulik fordeling av tungmetallrike bergarter rundt omkring i landet. Dette betyr at jorda fra naturens side har et bestemt innhold av tungmetaller som gjenspeiler hvilke bergarter de stammer fra. Definisjonen av hva som er forurenset grunn tar derfor også hensyn til det naturlige bakgrunnsnivået, slik at konsentrasjoner under bakgrunnsnivået ikke er å anse som forurenset.

Ordet "uorganiske helse- og miljøfarlige stoffer" er brukt for å presisere at det bare er naturlige forekommende tungmetaller som kan regnes med i begrepet "lokalt naturlig bakgrunnsnivå". Menneskeskapte, organiske stoffer, som for eksempel PCB, regnes ikke som naturlig forekommende.

NGU har på oppdrag for Miljødirektoratet utarbeidet rapporten "Områder i Norge med naturlig høyt bakgrunnsnivå (over normverdi) - betydning for disponering av masser (NGU Rapport 2011.035, TA-2683/2011)". Rapporten baserer seg på eksisterende geokjemiske data fra berggrunn og løsmasser og angir hvor i Norge det naturlige bakgrunnsnivået for arsen (As), kadmium (Cd), kvikksølv (Hg), krom (Cr), kobber (Cu), nikkel (Ni), bly (Pb) og sink (Zn) overskrider gjeldende normverdi.

Eksempelvis kan skiferbergarter på Østlandet og i Rogaland ha forhøyet arseninnhold.

Dersom bakgrunnsnivået for arsen er 14 mg/kg vil en jordkonsentrasjon på 12 mg/kg

fortelle at jorden ikke er forurenset selv om normverdien for arsen på 8 mg/kg er

overskredet.

Det naturlige bakgrunnsnivået på tiltaksområdet kan dokumenteres gjennom å ta prøver som analyseres for As, Pb, Cu, Zn, Cr og Ni. Alternativt kan det vises til NGU/NVEs geokjemiske atlas eller tilsvarende datasett.

Grunn som danner syre eller andre stoffer som kan medføre forurensning i kontakt med vann og/eller luft

Potensielt syredannende bergarter finnes flere steder i landet. I Oslofeltet, fra Porsgrunn/Skien i sør til Hamar i nord, finnes svart leirskifer som har høyt innhold av sulfider og kan inneholde mye uran. I sørlandsfylkene finnes det gneiser med innslag av amfiboltkropper som medfører sur avrenning.

Hovedsakelig vil dette fenomenet være knyttet til berggrunn og ikke jord og løsmasser. At berggrunnen er reaktiv, vil si at den setter i gang en kjemisk reaksjon i kontakt med vann eller luft. Det kan få store konsekvenser å grave/sprengte i disse bergartene eller bruke de som fyllmasse og slike bergarter er derfor definert som forurenset grunn.

Miljødirektoratet har ytterligere veiledningsmateriale for klassifisering av syredannende bergarter tilgjengelig på sine nettsider.

4.1.2 b) Tiltakshaver

Tiltakshaver er et mye anvendt begrep i plan- og bygningsloven. I kapittel 2 i forurensningsforskriften legges det til grunn at begrepet har samme innhold som i plan- og bygningsloven i de sakene som også behandles etter plan- og bygningsloven. I saker som ikke behandles etter plan- og bygningsloven, vil normalt tre kriterier være bestemmende for hvem som er tiltakshaver. Hvem som har bestemmelsesretten over virksomheten, hvem som betaler kostnadene ved den, og hvem som har umiddelbar interesse av den.

Bestemmelsene i forurensningsforskriften kapittel 2 er ikke til hinder for at det kan være andre som i siste instans må bære kostnadene ved de tiltak som gjennomføres. Dette kan bl.a. bero på privatrettslige forhold. I forhold til kravene etter kapittel 2 er det imidlertid tiltakshaver som er ansvarlig for gjennomføringen.

4.1.3 c) Terrenginngrep

Mens kapittel 2 gjelder ved "terrenginngrep", gjelder kravet om søknad og tillatelse i plan- og bygningsloven ved "vesentlig terrenginngrep". En del mindre terrenginngrep omfattes derfor av kapittel 2 selv om de ikke krever søknad og tillatelse etter plan- og bygningsloven.

4.1.4 d) Akseptkriterier

Akseptkriterier er en konkretisering og kvantifisering av miljømålene for et sted. Akseptkriterier er kriterier basert på forskrifter, standarder, nasjonale eller regionale retningslinjer, erfaringer og/eller teoretisk kunnskap som legges til grunn for beslutning om akseptabel risiko. Akseptkriterier er avhengig av miljømål for område/resipient og kan være kvalitativt uttrykt som miljømål for et område eller kvantitative i forhold til grenseverdier (beregnet eller gitt i lovverk/veiledere).

Eksisterende og planlagt arealbruk, beliggenhet i forhold til resipienter og sårbar natur er faktorer som vil være med på å bestemme akseptkriteriene.

Akseptkriteriene kan beregnes med bakgrunn i hvilke eksponeringer mennesket og miljøet blir utsatt for i kontakt med en eller flere miljøgifter. Eksponeringen vil variere med den arealbruken området har. Vanlige eksponeringer i grunnforurensning er oralt inntak av jord

eller støv, hudkontakt med forurenset jord, innånding av støv eller gass og inntak av drikkevann, grønnsaker eller fisk påvirket av en forurensning.

For å forenkle bruken av akseptkriteriene, har Miljødirektoratet utarbeidet standardiserte akseptkriterier for helse for flere ulike arealbruksformål som for eksempel boliger og barnehage. Disse kriteriene, som heter helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn, ble etablert for å kunne gi føringer for hvor høye konsentrasjoner av miljøgifter som er helsemessig akseptabelt ved et bestemt arealbruk. Forurensningsmyndigheten kan bestemme at bare grunn av en viss tilstandsklasse kan brukes til enkelte typer arealbruk. Veilederen inngår i Miljødirektoratets veiledningsmaterieell for forurenset grunn og finnes på www.miljodirektoratet.no.

5. § 2-4 Krav om undersøkelser

Tiltakshaver har et ansvar for å vurdere om en eiendom kan være forurenset. Dette skal blant annet være vurdert og eventuelt tatt hensyn til, ved oversending av melding eller søknad til kommunen etter plan- og bygningsloven. Kommunen kan kreve at undersøkelse og vurderinger utføres av foretak med særlig faglig kompetanse på området, jf. § 2-7.

5.1.1 Er det sannsynlig at eiendommen er forurenset?

Tiltakshaver skal vurdere om det kan være forurenset grunn i området der et terrenginngrep planlegges.

Kilder til informasjon om grunnforurensning på eiendommen vil være:

- Databasen Grunnforurensning som viser eiendommer hvor det er registrert eller er begrunnet mistanke om forurensning i grunnen. Databasen er ikke uttømmende.
- Informasjon fra kommunen om tidligere reguleringsbestemmelser og eiendomshistorie.
- Aktsomhetskart for forurenset grunn om kommunen har utviklet dette
- Befaring på eiendommen i forkant av terrenginngrepet
- Geologiske kart over alunskifer og andre syredannende bergarter

Eksempler på aktiviteter som vil kunne føre til forurensning av grunnen;

- Eiendommen har vært benyttet til industrivirksomhet eller avfallshåndtering
- Eiendommer hvor det er gjort gjentatte rivningsarbeider eller rehabilitering av bygninger
- Eiendommer hvor det har vært brann
- Eiendommer med restforurensning fra tidligere opprydningstiltak
- Eiendommer som ligger inntil eller nedstrøms eiendommer som er forurenset
- Eiendommer i eldre og sentrale byområder
- Eiendommer der det finnes tilkjørte masser av ukjent opprinnelse
- Eiendommer i områder med alunskifer eller andre bergarter som danner syre i kontakt med luft og vann

I tilfeller som nevnt ovenfor skal grunnforholdene undersøkes nærmere.

Undersøkelser skal utføres i hht. og NS-ISO 10381-5 og tilhørende veiledere. Helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn gir føringer for hvordan en orienterende undersøkelse skal gjennomføres.

Hvis det ikke er holdepunkter for å tro at grunnen kan være forurenset, stilles det heller ikke krav om nærmere undersøkelser. Resultatene legges ved en eventuell søknad etter plan- og bygningsloven, som sendes kommunen.

MER INFORMASJON!

Miljødirektoratets faktaark "Grunnforurensning- bransjer og stoffer" gir informasjon om mulig grunnforurensning som kan oppstå ved ulike bransjer

Miljødirektoratets veileder "Helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn" med informasjon om prøvetaking. Veilederen angir blant annet minimumskrav til prøvetetthet ved en grunnundersøkelse.

5.1.2 Undersøkelser for å avklare om grunnen er forurenset

Der det er sannsynlig å anta at det er forurenset grunn, skal tiltakshaver sørge for at det blir utført nødvendige undersøkelser for å få klarlagt omfanget og betydningen av en eventuell forurensning. Målet med undersøkelsen er å avgrense forurensningens utbredelse og finne ut hvilke konsentrasjoner og stoffer det gjelder. Eventuelle konflikter dette skaper med planlagt arealbruk og andre berørte arealer og resipienter skal komme tydelig frem.

Undersøkelsen skal som et minimum fastslå om grunnen som terrenginngrepet skal utføres i, er å anse som forurenset, jf. definisjonen i § 2-3. Undersøkelsene må dermed som et minimum omfatte de delene av eiendommen hvor forurensning mest sannsynlig vil finnes og de kjemiske stoffene som antas å kunne forekomme i forhøyede konsentrasjoner. Det påhviler derfor tiltakshaver et stort ansvar med å forsikre seg om at all tilgjengelig informasjon som kan fortelle noe om forurensningens utbredelse, er samlet inn.

Husk at listen over stoffer med normverdi i vedlegg 1 ikke er å betrakte som fullstendig. Tiltakshaver har en selvstendig plikt til å vurdere om også andre stoffer enn de på listen, kan være relevante for undersøkelsen i forhold til eiendommens historikk og som kan medføre helse- og miljøfare.

Undersøkelsene må gi tilstrekkelig grunnlag til å avgjøre om forurensningen på eiendommen innebærer en risiko for forurensning av omgivelsene slik den ligger eller som følge av det planlagte terrenginngrepet. Undersøkelsene skal også se på hvilke konsekvenser det vil ha for berørte resipienter og arealer ved å la forurensningen ligge. Dette innebærer at utbredelse og aktuelle eksponeringsveier for forurensningen må klarlegges og at eventuelle konflikter mellom påvist forurensning og bruk av eiendom og resipient, må vurderes.

Undersøkelsene skal relatere seg til både forurensningens kilde, omfang/størrelse, effekt og spredning.

Dette er beskrevet i Norsk Standard NS-ISO 10381-5 og Miljødirektoratets veiledere om forurenset grunn.

Vurderingen skal konkludere med om det er behov for tiltak mot forurensningen eller ikke, og en plan for dette skal utarbeides (tiltaksplan).

Det er viktig at konklusjonene og anbefalingene i miljøundersøkelsene begrunnes, og at usikkerheten i resultatene kommer tydelig frem i rapportens oppsummering/konklusjon.

Ytterligere undersøkelser kan bli nødvendig dersom informasjonsgrunnlaget ikke er godt nok til å trekke sikre konklusjoner i vurderingene. Dette kan for eksempel være knyttet til spesielle klimatiske forhold, behov for å få vurdert flere miljøfarlige stoffer m.m. I noen tilfeller kan det være enklere og rimeligere å gjennomføre oppryddingstiltak enn å fortsette med detaljerte undersøkelser.

Dersom det ikke er grunn til å tro at det er forurenset grunn i området eller at undersøkelser viser at normverdiene og/eller bakgrunnsnivået ikke er overskredet, er det ikke behov for videre undersøkelser. Resultatene legges da ved en eventuell søknad etter plan- og bygningsloven til kommunen.

6. § 2-5 Krav til tiltak ved terrenginngrep i forurenset grunn

§ 2-5 stiller krav til at tiltakshaver plikter å gjennomføre tiltak som er nødvendige for å sikre resultater av tiltakene (pkt. a) og til at tiltaksarbeidene i seg selv ikke skal medføre forurensning (pkt. b). I andre ledd stilles det krav til at all forurenset masse som ikke disponeres på eiendommen skal leveres til godkjent deponi eller behandlingsanlegg med tillatelse etter forurensningsloven.

6.1 Hva skal tiltaksplanen gi svar på?

6.1.1 Tiltaksplanen skal sikre ønsket miljøkvalitet (§ 2-5 a)

En tiltaksplan skal ta for seg hva tiltak som kreves for å unngå forurensningsrisiko knyttet til terrenginngrepet eller i form av avrenning fra eiendommen. Tiltaksplanen skal ta utgangspunkt i planlagt bruk av eiendommen og hvilke krav dette stiller til akseptable nivåer av miljø- og helseskadelige stoffer. **Dette fordrer at tilstrekkelig undersøkelser er gjennomført i forkant.** Undersøkelser av jorden og risikovurderinger skal være utført i

samsvar med Norsk Standard NS-ISO 10381-5, og veileder om helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn utgitt av Miljødirektoratet.

Målsettingen med oppryddingen av et område med forurenset grunn skal være å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den forurensningen som har inntrådt slik at det ikke er fare for helse og/eller miljø på kort eller lang sikt og området kan brukes til det planlagte formålet. Konsentrasjonene av de ulike miljøgiftene etter tiltak skal derfor ikke overskride normverdiene i vedlegg 1, bakgrunnsnivået for metaller eller akseptkriterier for arealbruken av området.

De helsebaserte tilstandsklassene for forurenset grunn regnes som akseptkriterier for helserisiko og det er naturlig i denne sammenheng å bruke disse som referanse for hva som kreves av tiltak og opprydding.

Det bør fremgå av tiltaksplanen om det eksisterer miljømål eller andre viktige brukerinteresser og verneverdier knyttet til berørte arealer eller resipienter som kan utsettes for forurensning fra eiendommen. Berørte bruker- og/eller verneinteresser kan være nedfelt i lokalt eller regionalt fastsatte mål for miljøkvalitet i vannforekomster, reguleringsbestemmelser fastsatt av kommunen, nasjonale krav til drikkevannskvalitet, eller det kan være spesielt bevaringsverdige arter som vil være avgjørende for kravet til miljøkvalitet. I tillegg vil hensynet til krav i annet regelverk som naturmangfoldloven og vannrammedirektivet gi føringer for akseptkriterier og gjennomføringen av tiltaket.

I noen tilfeller kan det være ønskelig å legge et høyere ambisjonsnivå til grunn - både sett fra tiltakshavers, kommunens og miljøinteressenes side. I prosjekter med høy miljøprofil og i vernede områder er dette særlig aktuelt.

Selv om bygge- og gravetiltaket bare berører deler av et forurenset område, kan kommunen kreve at tiltaksplanen skal omfatte at også annen forurensning som tiltakshaver er ansvarlig for fjernes, så fremt dette er nødvendig for å hindre rekontaminering av bygge- og graveområdet.

6.1.2 Anleggsarbeidet skal ikke føre til forurensning (§ 2-5 b)

Et viktig prinsipp i grunnforurensningssaker er at tiltakene skal bidra til en miljømessig forbedring i området, uten at tiltaket i seg selv vil medføre noen forurensningsspredning av betydning. Tiltakene skal utføres på en slik måte at det forårsaker minst mulig spredning av forurensning. Det skal ved behov iverksettes tiltak for å hindre at forurensningen spres til omkringliggende områder (gjennom vann, luft og støv).

Tiltaksplanen må beskrive hvilke tiltak som tenkes gjennomført for å unngå forurensning av berørte arealer og resipienter. Herunder hva som vil bli gjort for å hindre skadelig forurensning i forbindelse med graving, mellomlagring på egen tomt og øvrig anleggsarbeid. Eksempler på aktuelle tiltak kan være utgraving og sortering av forurenset masse etter forurensningsgrad, behandling på stedet eller ved annet godkjent mottaks-/behandlingsanlegg, forsegling, etablering av eget deponi, overvåking m.m. Dette gjelder også dersom massene skal legges tilbake på samme tomt.

Mellomlagring og transport av forurenset masse skal foregå slik at spredning av forurensning hindres. Slik spredning kan skje via utvasking, avrenning, støvflukt og tilsvarende.

6.1.3 Disponering av forurensede masser skal være forsvarlig (§ 2-5 b og 2. ledd)

Tiltaksplanen må beskrive hvordan forurensede masser vil bli håndtert på en miljømessig forsvarlig måte. Dette gjelder blant annet mellomlagring og transport, redeponering eller isolering av masser på eiendommen og levering av masser til godkjent behandlingsanlegg eller deponi. Med forurensede masser menes her bare masser som er definert som dette etter § 2-3. Med eiendom menes i dette tilfellet tiltaksområdet. Dersom tiltaksområdet omfatter flere gårds- og bruksnummer, kan forurenset masse som er under akseptkriteriene, flyttes mellom eiendommene (men innenfor tiltaksområdet) uten særskilt tillatelse. Dersom tiltaksområdet kun befinner seg på en liten del av eiendommen, åpner denne bestemmelsen likevel ikke for å flytte forurenset masse til en del av eiendommen som ikke er forurenset eller som ikke er berørt av det aktuelle tiltaket. Dette følger av forurensningsloven § 7, som sier at det som hovedregel er forbudt å forurense, med mindre forurensningen kommer inn under unntakene i forurensningsloven § 8 eller forurensningsmyndigheten har gitt tillatelse etter § 11.

Mellomlagring og transport

Mellomlagring av forurensede masser kan finne sted innenfor tiltaksområdet i en mellomfase før endelig slutt Disponering. Mellomlagring og transport av forurensede masser skal foregå slik at spredning av forurensning hindres. Slik spredning kan skje via utvasking, avrenning, støvflukt og tilsvarende. Skal massene mellomlagres utenfor tiltaksområdet må tiltakshaver søke Fylkesmannen om tillatelse. Tillatelsen skal legges ved tiltaksplanen. Fylkesmannen vil kunne spesifisere hva denne søknaden skal inneholde.

Gjenbruk av masser på eiendommen

Gjenbruk av forurensede masser med samme eller lavere innhold av forurensninger i forhold til akseptkriteriene eller helsebasert tilstandsklasse, er tillatt så lenge spredning av forurensning ikke finner sted. Massene som skal gjenbrukes på eiendommen, må kontrolleres for at innholdet er i tråd med riktig helsebasert tilstandsklasse eller akseptkriterie. Masser over helsebasert tilstandsklasse 5 skal som hovedregel fjernes fra stedet. Der det er overskudd av masser skal rene og lavt forurensede masser prioriteres for gjenbruk foran masser med høyere forurensningsnivå/tilstandsklasse. Det vil si at massene med høyest forurensning fraktes ut av området uavhengig av om de er innenfor akseptkriteriene.

Levering av masser til godkjent behandlingsanlegg eller deponi

Når forurenset grunn skal fraktes ut av tiltaksområdet, trer avfallsregelverket inn. All forurenset grunn som fraktes ut av et tiltaksområde, skal leveres til et behandlingsanlegg eller deponi med gyldig tillatelse etter forurensningsloven fra Fylkesmannen eller Miljødirektoratet. Det er kun Miljødirektoratet som kan gi dispensasjon fra dette kravet.

All masse som er klassifisert som farlig avfall skal håndteres etter avfallsforskriften kapittel 11 om farlig avfall. Det må leveres til mottak med tillatelse til å ta imot farlig avfall. For annen forurenset jord gjelder kapittel 9 om deponering av avfall.

Ikke-forurenset jord omfattes ikke av dette kravet. Ikke-forurenset jord må uansett alltid håndteres i tråd med annet aktuelt lovverk, som for eksempel forurensningsloven, naturmangfoldloven, kulturminneloven og plan- og bygningsloven. Omplussing av ikke-forurenset jord må også avklares med grunneiere der massene er tenkt disponert.

Det er kun Miljødirektoratet som kan gi dispensasjon fra § 2-5 annet ledd

Miljødirektoratet kan etter søknad og med hjemmel i forurensningsforskriften § 41-4, gi dispensasjon fra § 2-5, annet ledd, i det enkelte tilfellet. Det er kun Miljødirektoratet som har mulighet til å gi dispensasjon fra forskriften.

7. § 2-6 Krav til tiltaksplan

I de tilfellene der grunnen er definert å være forurenset etter § 2-3, skal det framlegges en tiltaksplan. Denne skal være godkjent av kommunen før terrenginngrep i forurenset grunn kan starte opp. Dersom terrenginngrepet også krever melding eller søknad etter plan- og bygningsloven, skal tiltaksplanen sendes kommunen senest ved søknad om igangsettingstillatelse. Det kan være en fordel å sende inn tiltaksplanen så tidlig som mulig, da saksbehandlingstiden, spesielt for kompliserte saker, kan være lang.

Tiltaksplanen skal som minimum beskrive:

- gjennomførte undersøkelser og tydelig avgrensning av tiltaksområdet
- egnede akseptkriterier for eiendommen i form av helsebasert tilstandsklasse(r) eller andre stedsspesifikke mål og begrunnelse for dette.
- hva som er formålet med tiltaket, hvordan det vil virke på kort og lang sikt og ytterligere begrunnelse for valget.
- risiko for spredning under arbeidet og etter avslutning og hva som blir iverksatt av kontroll, overvåkning og beredskap før, under og etter gjennomføringen av tiltaket
- en tidsplan for gjennomføringen
- hvordan forurenset masse skal disponeres på tiltaksområdet og eksternt (forurensede masser som fraktes ut av eiendommen må leveres til godkjent mottak eller behandlingsanlegg med tillatelse etter forurensningsloven)
- dokumentasjon for bruk av godkjente foretak

Alle konklusjoner og sentral dokumentasjon skal være faglig begrunnet og presenteres på en måte som er forståelig for aktuelle målgrupper.

8. § 2-7 Krav til faglige kvalifikasjoner

Kommunen kan kreve at tiltaksplanen er utarbeidet av foretak med særlig faglig kompetanse. For øvrig forutsettes at tiltakshaver ved utarbeidelse av tiltaksplan og gjennomføring av tiltaket benytter foretak med relevant godkjenning i henhold til krav i byggesaksforskriften tredje del om godkjenning av foretak for ansvarsrett. Tiltakshaver bør derfor konferere med kommunen om hvilken praksis som utøves på dette området.

Plan- og bygningsloven stiller krav om at foretak involvert i arbeid knyttet til terrenginngrep i forurenset grunn skal være godkjent i henhold til plan- og bygningslovens forskrift om godkjenning av foretak for ansvarsrett. På denne måten sikres at involverte foretak har nødvendige systemer på plass og nødvendig kunnskap om relevante krav i plan- og bygningsloven relatert til forurenset grunn.

Bestemmelsen i § 2-7 gir kommunen generell adgang til å stille ytterligere kompetansekrav til foretak som gjennomfører undersøkelser etter § 2-4 og utarbeider tiltaksplan etter § 2-6 ut over det som følger av bygningslovgivningen dersom dette anses nødvendig. Det samme gjelder for tiltak som er unntatt fra bygningslovens regler om ansvarsrett.

Tiltakshaver bør i forbindelse med gjennomføring av undersøkelser og utarbeidelse av tiltaksplan, konferere med kommunen om dennes praksis med hensyn til å kreve bruk av foretak med særlig faglige kvalifikasjoner i henhold til bestemmelsen i denne paragrafen.

Det vil være naturlig at kommunen bestemmer at kravet om særlig faglig kompetanse skal komme til anvendelse i saker der grunnforurensningen har et vesentlig omfang og/eller der kommunen ikke mener å inneha tilstrekkelig kompetanse eller ressurser til tett oppfølging og vurdering av det faglige innholdet i tiltaksplanen.

9. § 2-8 Godkjenning av tiltaksplan

Kommunens godkjenning av tiltaksplanen innebærer at denne er dekkende og i samsvar med kravene i forurensningsforskriften kapittel 2. Tiltaksplan som er utarbeidet av foretak med særlig faglig kompetanse, jf. § 2-7, kan normalt legges til grunn som den er.

Dersom tiltaksplanen ikke oppfyller kravet, skal kommunen påpeke dette overfor tiltakshaver slik at planen blir rettet opp. Dette kan f.eks. være basert på at kommunen selv har grunn til å tro at det er forurenset grunn på eiendommen og at dette ikke anses tilstrekkelig undersøkt av tiltakshaver. Tiltakshaver har i utgangspunktet selv ansvaret for at tiltaksplanen har en tilfredsstillende kvalitet. Dersom forurensningsmessige hensyn tilsier det, har kommunen adgang til å kreve at det skal foretas ytterligere undersøkelser i saken og kan stille konkrete krav til innholdet i tiltaksplanen utover kravene i § 2-6.

Godkjenning av tiltaksplan innebærer at tiltaket er lovlig i henhold til forurensningsloven, jf. forurensningsloven §§ 7 og 11. Godkjent tiltaksplan innebærer derimot ikke at kommunen har godkjent disponeringen av massene. Ansvaret for at massene disponeres forsvarlig og uten at det har skjedd en spredning til omgivelsene, ligger på tiltakshaver.

Varsling av naboer og andre berørte om det planlagte terrenginngrepet, vil normalt være dekket gjennom de varslingsregler som følger av plan- og bygningsloven § 21-3 og § 5-2 i byggesaksforskriften. Kommunen forutsettes å anvende tilsvarende grunnlag for vurdering av krav om varsling i saker som ikke følger plan- og bygningslovens melde- og søknadssystem.

Saksbehandlingen etter forskriften skal i størst mulig grad samordnes med byggesaksbehandlingen etter plan- og bygningsloven.

Det vises for øvrig til samordningsbestemmelsen i plan- og bygningsloven § 21-5 og byggesaksforskriften § 6-2. Det fremgår av disse bestemmelsene at kommunen i de saker som krever tillatelse etter forurensningsloven, kan vente med å avgjøre plan- og bygningslovssaken inntil forurensningssaken er avgjort. Dette innebærer at i grunnforurensningssaker som også er gjenstand for kommunal behandling etter plan- og

Bygningsloven § 21-4, skal godkjenning av tiltaksplanen som regel foreligge fra den etat i kommunen som har forurensningsmyndighet, før byggetillatelse blir gitt.

Forurensningsforskriften kapittel 2 gjelder også terrenginngrep i grunnforurensningssaker knyttet til virksomhet hvor Miljødirektoratet eller Fylkesmannen er forurensningsmyndighet. I slike tilfeller må kommunen vurdere å forelegge tiltaksplanen for Miljødirektoratet /Fylkesmannen til uttalelse før eventuell godkjenning. Det vises for øvrig til § 2-2, 3. ledd.

Kommunens godkjenning av tiltaksplanen kan påklages til Fylkesmannen.

Kommunens behandling av tiltaksplanen kan påklages av søkeren eller en annen med rettslig klageinteresser. Hvem som har rettslig klageinteresse må vurderes i den enkelte sak, men vil kunne være tiltakshaver, grunneier, naboer, naturvernorganisasjoner og lignende.

Bestemmelsene om begrunnelsesplikt og klagefrist og de øvrige bestemmelsene om klage i forvaltningsloven kommer til anvendelse. Se forøvrig forvaltningsloven § 33 om saksforbredelse i klagesaker.

10. § 2-9 Gjennomføring av tiltak, rapportering m.m.

Tiltakshaver skal under arbeidets gang kunne dokumentere at terrenginngrepet skjer i samsvar med forskriften og godkjent tiltaksplan. Under tiltaket må det vises at forurensningen ikke spres, at det er beredskap i tilfelle akutt eller annen forurensning påtreffes og at håndteringen og mellomlagringen av forurenset jord er forsvarlig. Om det senere oppstår behov for å gjøre endringer i forhold til godkjent plan, må endringene godkjennes av kommunen.

Dersom det oppstår fare for forurensningsvirkninger som ikke er forutsatt, har tiltakshaver et selvstendig ansvar etter forurensningsloven § 7 til å forebygge eller motvirke at slike virkninger oppstår. Det vises også til forurensningsloven § 40 om beredskapsplikt ved fare for akutt forurensning. Spesielt i oppgravingsfasen kan det oppstå fare for spredning av forurensninger.

Saken avsluttes etter at sluttrapport er mottatt og data er rapportert til databasen Grunnforurensning. Tiltak som betinger eller innebærer overvåking i ettertid, må i tillegg rapporteres regelmessig i henhold til kommunens krav, samt når overvåkingen avsluttes.

Plan- og bygningsloven har egne regler for sluttkontroll og godkjenning som gjelder i tillegg til denne bestemmelsen for de saker som faller inn under plan- og bygningsloven.

10.1 Sluttrapport

Tiltakshaver skal etter at tiltaket er ferdig, rapportere til kommunen om gjennomføring av tiltakene i henhold til planen. "Umiddelbart etter at tiltakene er gjennomført" vil normalt være innen en periode på ca. 3 måneder. Det gjelder selv om det pågår overvåkning.

Sluttrapporten skal beskrive hvordan tiltaksplanen er fulgt opp og hvordan de forurensede massene er håndtert.

Etterkontroll

Etter at tiltakene er gjennomført, kan etterkontroll være påkrevd for å dokumentere at tiltakene har fungert etter hensikten. Etterkontrollen skal vurdere om tiltaket kan avsluttes, og si noe om hvilken påvirkningsgrad i databasen Grunnforurensing eiendommen skal registreres med. Kommunen kan stille egne krav om hvordan dette skal gjennomføres, eller be tiltakshaver utarbeide et forslag til gjennomføring av etterkontroll, som kommunen deretter må vurdere om er tilstrekkelig.

Overvåkning

Kommunen kan stille krav om overvåking før, under og etter gjennomføringen av tiltaksplanen. Overvåking etter tiltak er særlig aktuelt i større bygge- og gravesaker der det blir liggende høye nivåer av forurensning igjen i grunnen. Det er vanlig at tiltakshaver utarbeider et forslag til overvåkningsprogram som kommunen vurderer og eventuelt aksepterer. Hensikten med overvåkning er å se om tiltaket har hatt ønsket effekt, eller om det er behov for ytterligere tiltak. Varigheten og omfanget av overvåkingen vil variere med lokalitetens størrelse, forurensningens alvorlighet og spredningsrisiko. Normalt bør et overvåkningsprogram vare i minimum 3 år for å fange opp naturlige metrologiske svingninger. Det vil også være viktig å overvåke en lokalitet når den maksimale levetiden på eventuelle installasjoner knyttet til forurensning i grunnen nærmer seg. For eksempel der det er installert en spunt, membran eller en oljeutskiller.

10.2 Rapportering til Grunnforurensning

Kommunen skal sørge for rapportering til Miljødirektoratets database Grunnforurensning,

Tiltakshaver plikter å gi kommunen opplysninger som er nødvendige for rapportering til databasen. Kommunen skal kvalitetssikre innholdet og godkjenne at rapporteringen av data til Grunnforurensning er korrekt før lokaliteten blir tilgjengelig for allmennheten i systemet og matrikkelen.

Veilederen for Grunnforurensning inneholder et "Forslag til registreringsrutine". Ved å gjennomføre registreringer som er beskrevet i denne veilederen, overholder kommunen rapporteringsplikten i henhold til § 2-9. Veilederen finnes på

<http://grunnforurensning.miljodirektoratet.no/>.

11. § 2-10. Plikt til å stanse igangsatt terrenngrep dersom det oppdages forurensning i grunnen

Tiltakshaver må ha en beredskapsplan for å oppdage forurensning i grunnen som ikke var kjent før gravearbeidene startet. Når en forurensning oppdages har tiltakshaver likevel lov til å fortsette arbeidene i den grad det er nødvendig for å redusere eller stanse forurensning eller fare for forurensning. Foretak og tiltakshaver skal stanse alt gravearbeid eller inngrep i terrenget umiddelbart når ny, eller mistanke om ny, forurensning oppdages. Tiltakshaver er deretter pliktig til å starte prosessen på nytt med undersøkelser og risikovurderinger. Løsninger med mellomlagring av forurensede eller "mistenkelige" masser på eiendommen kan vurderes av kommunen. Det må i slike tilfeller stilles krav til mellomlagringsplassen mht. spredningsfare. Midlertidig lagring utenfor eiendommen kan bare skje etter tillatelse etter forurensningsloven fra Fylkesmannen.

Hvordan oppdage ukjent, forurenset masse?

Forurenset masse kan oppdages ved at:

- olje eller andre kjemikalier ses og/eller luktes
- forskjellige typer rivemasser eller søppel graves fram
- arbeidere føler seg uvel (for eksempel blir kvalme og får hodepine, utslett, kløe eller neseblødning)

Hva skal gjøres når forurenset masse oppdages?

Dersom forurensning oppdages i gravemassene eller mistanke om forurensning oppstår, må arbeidene stanses og faglig ekspertise tilkalles.

Tiltak som er nødvendige for å hindre akutt spredning av forurensning, må iverksettes. Ved akutt forurensning eller fare for akutt forurensning fra olje eller kjemikalier, varsles det lokale brannvesenet.

Aktuelle umiddelbare tiltak

For å hindre videre spredning kan følgende utføres:

- Grave opp de forurensede massene og lagre disse i for eksempel containere.
- Pumpe opp flytende forurensning og lagre, eventuelt å slippe på avløpsnett etter tillatelse fra kommunen.
- Legge ut absorpsjonsmaterialer ved lekkasje.
- Dekke til de eksponerte forurensede massene for å hindre utvasking, avrenning, støving og lignende.

Hvordan unngå helseskader ved arbeid med forurenset masse?

Forurenset masse kan på sikt eller umiddelbart føre til ulike helseskader. For å hindre dette bør det iverksettes tiltak for å hindre eksponering. De viktigste tiltakene er bruk av verneutstyr, samt å praktisere personlig hygiene. Verneutstyr skal alltid foreligge før arbeidene starter på et sted med forurensninger i grunnen.

12. § 2-11 Tilsyn og kontroll

Kommunen kan føre tilsyn med at tiltaksplanen følges. Tiltakshaver plikter til enhver tid å la representanter for kommunen føre tilsyn med aktivitetene, jf. forurensningsforskriften § 2-11. Tiltakshaver må også være forberedt på kontroll fra kommunen etter at tiltak er gjennomført, og i den forbindelse dokumentere at tiltak har fungert etter hensikten.

Dersom det er fare for eller det oppstår forurensninger i strid med forskriften eller kravene i forurensningsloven § 7, kan kommunen stille nødvendige krav til den ansvarlige om å gjennomføre tiltak. Det kan om nødvendig kreves stans i tiltaksarbeidet dersom det viser seg at skaden eller ulempen ved forurensningen blir vesentlig større eller annerledes enn ventet, jf. forurensningsloven §§ 7 fjerde ledd og 18. En godkjent tiltaksplan begrenser ikke kommunens myndighet til å gripe inn med nødvendige tiltak dersom dette anses påkrevd.

Avvik fra tiltaksplanen krever kommunens godkjenning i forkant. En godkjent tiltaksplan begrenser ikke kommunens myndighet til å gripe inn med nødvendige tiltak dersom dette anses påkrevd. Gjennomføring av ikke godkjente avvik kan stanses dersom kommunen er usikker på konsekvensene.

Kommunen kan etter de generelle bestemmelser i forurensningsforskriften kap 41, fastsette tvangsmulkt og begjære påtale. Fylkesmannen er klageinstans for kommunens vedtak.

TIPS TIL HVA ET FORURENSNINGSTILSYN KAN SE PÅ:

- Har tiltakshaver har vurdert forurenset grunn i forkant av terrenginngrepet
- Har tiltakshavers beredskap i tilfelle akutt forurensning eller at det oppdages ukjent forurensning i grunnen
- Samsvarer massehåndteringen med tiltaksplanen - hvordan skilles rene masser, forurensede masser og farlig avfall?
- Mellomlagring av masser - for eksempel med tett dekke og presenning
- Entreprenørens og foretakets kjennskap til tiltaksplanen
- Avfallshåndtering
- Håndtering av vann i byggegropen
- Håndtering av avvik fra tiltaksplanen

Virkemidler etter forurensningsloven

Dersom det er fare for eller det oppstår forurensninger i strid med forskriften eller kravene i forurensningsloven § 7 om plikt til å unngå forurensning, kan kommunen stille nødvendige krav til den ansvarlige om å gjennomføre tiltak.

Kommunen kan om nødvendig kreve stans i tiltaksarbeidet dersom det viser seg at skaden eller ulempen ved forurensningen blir vesentlig større eller annerledes enn ventet, jamfør forurensningsloven § 7 om plikt til å unngå forurensning, fjerde ledd om å pålegge den ansvarlige tiltak og § 18 om endring og omgjøring av tillatelse.

Kommunen kan i saker som omfattes av kapittel 2 i forurensningsforskriften treffe enkeltvedtak etter bestemmelsene i forurensningsloven § 49 om opplysningsplikt og § 51 om å pålegge undersøkelser. Kommunen har også myndighet etter forurensningsloven § 74 om umiddelbar gjennomføring ved forurensningsmyndigheten, § 75 om bruk av annen manns eiendom og § 76 om betaling av utgifter for tiltak mot forurensning.

Kommunen kan etter de generelle bestemmelser i forurensningsforskriften kap 41 om tilsyn, klage, straff med videre, fastsette tvangsmulkt og begjære påtale.

13. § 2-12 Gebyrer

Ved å fastsette egen forskrift for gebyrer etter forurensningsforskriften § 2-12 om gebyrer, kan kommunen kreve gebyr for saksbehandling og kontroll av kapittel 2-saker. Samlet skal ikke gebyrene overstige kommunens kostnader i forbindelse med saksbehandlingen. Gebyrene kan fastsettes etter samme prinsipper som saksbehandlingsgebyret i plan- og bygningsloven § 33-1 om gebyr. Det kan være lurt å ta inn en bestemmelse i den kommunale forskriften som åpner for nedsettelse av gebyret dersom det i enkeltsaker vil være urimelig høyt.

TIPS!

Nettstedet Miljøkommune har egen veiledning på hvordan en kommune kan fastsette forskrift for gebyrer.

14. Endringslogg

September 2017: "Veileder til forurensningsforskriften kapittel 2- TA 2913/2012" og "Kommentar til forurensningsforskriften kapittel 2, TA 2912/2012" slått sammen til denne veilederen. Nytt M-nummer 820/2017, kvalitetssikring av innholdet og språkvask.

Miljødirektoratet

Telefon: 03400/73 58 05 00 | **Faks:** 73 58 05 01

E-post: post@miljodir.no

Nett: www.miljødirektoratet.no

Post: Postboks 5672 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo: Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har mer enn 700 ansatte ved våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) sine mer enn 60 lokalkontor.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptre selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring. Våre viktigste funksjoner er at vi skaffer og formidler miljøinformasjon, utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet, styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå, gir faglige råd og deltar i internasjonalt miljøarbeid.